

Dr. Kolláth György

A két legkisebb parlamenti párt – közfigyelmet kívánva és keltve - aggódni kezdett az államfő-választás alkotmányos szabályainak megfejtése tekintetében. Ugyanarról szóló, mégis egymáséitól eltérő felvetéseik valós és álproblémát egyaránt felszínre hoztak. Ez vonatkozik a megoldás érdek-diktálta ötleteire is. /A kicsiknek az a jó, ha nélkülük nincsen sikeres választás. Jó eljátszani azzal a gondolattal: mi van, ha államfő-választás dolgában mégsem három a magyar igazság?/ Vita az ördög árnyékáról.

Cím Alkotmányértelmező számháború

Dátum
2005.04.28.

A dilemmák kulcspontja: alkotmányértelmezés. Ez sem pofonegyszerű. Ilyen tekintetben még az utóbbi évek legjobb jogi szakkönyve is részben téved (Az alkotmány magyarázata, KJK KERSZÖV 2003, írták az alkotmányjog reprezentánsai, 378. oldal, idézem: „Az első két fordulóban a határozatképes (sic!) parlament kétharmadának szavazata a megválasztás feltétele. A harmadik fordulóban elegendő az egyszerű többség. ..Garanciális jelentősége van annak...amely az eljárás mielőbbi lefolytatásának idejét maximálja: 3 nap”. Valójában a határozatképesség vajmi keveset számít, mivel az első két körben az összes képviselő 2/3-a kell, nem pedig a jelenlévők. A harmadik napon pedig nincsen jelenléti korlát. Más gond is akad.

Az 1987-ből való jogalkotási törvény 54. § kimondja: az Országgyűlés a jogszabályát elvi állásfoglalásban értelmezheti, amit a Magyar Közlönyben közzé kell tenni. Csakhogy az Alkotmánybíróságról (AB) szóló törvény az alkotmányértelmezést az AB hatáskörévé teszi, egy zárt kör számára ad módot ennek indítványozására, majd generálisan kimondja, hogy az AB határozata mindenkre nézve kötelező. Az alkotmány is egy parlament által alkotott jogszabály, ergo – szörszál-hasogatón nézve – mindjárt két alanya lehetne az alkotmány „hivatalos” magyarázatának. De pl. a T. Ház alkotmányügyi, avagy ügyrendi bizottsága: semmiképpen sem. Erősebb az AB kompetenciája (monopóliuma?!) e téren, miután kötelező. A másik, a parlamenti, avagy, még lejjebb, a bizottsági magyarázat: smafu. Légből kapott vélekedés, hogy nem kell itt jog-magyarázat, a parlament egyedi döntéssel rendet tehet, s azt az AB nem írhatja felül. Egyedi döntés az államfő-választás, s az ellen tényleg nincsen apelláta. De az alkotmány tartalmát felfejteni abszolút képtelenség egyedi módon, hiszen az alaptörvény norma, míg a másik eseti politikai „tett”. Hibás jogi álláspontot foglalt el tehát az SZDSZ, amikor az AB-értelmezést - így vagy úgy - negligálná, az MDF-nek viszont e kezdeményezésben igaza van, habár egy párt önállóan ilyen indítványt nem nyújthat be. Legalább egy parlamenti állandó bizottságot meg kell nyernie ehhez.

Van mit értelmezni. Tény, hogy a jog úgy kötelező, ahogy az le van írva. Nem csupán nyelvtani értelmezést ismer a szakma, hanem még logikait, történetit és rendszertanit is. Ezek együttese ad megfejtést. Megítélésem szerint világos az, hogy az elnökválasztás harmadik napján mindenképpen - és a határozatképesség számolgatása nélkül - döntés születik, amit a közjogban a folyamatos államfői hatalomgyakorlás indoka fejez ki, erősít meg. Elméletileg megeshet, a döntő napon a két induló hajszállra ugyanannyi szavazatot kap, így nincs relatív többség. Az alkotmány erre nézve cizellált normát nem ad, de üzenete világos: tartsanak még egy szavazást, hogy valaki legalább eggyel több voksot jusson, mint riválisa. Valóságos probléma viszont a harmadik napon az érvényesség-érvénytelenség dilemmája. Gond az is, ha a harmadik napon csak egy jelölt indul, milyen többséggel kell nyernie?

A magyar parlamenti mandátum szabad. Képviselő pártja vagy frakciója által arra nem kötelezhető, hogy ne kérje ki a szavazólapot, avagy érvénytelenül szavazzon (pl. vigye el szuvenírként a szavazólapot, netán érintetlenül dobja be, ne

Dr. Kolláth György

válasszon). Indirekt, áttételes büntetés legfeljebb az lehet, hogy legközelebb a renitenst nem indítják. Számomra evidens, hogy érvényes a kettős nem-szavazat is, azé, aki jelzi, hogy mindkét nevet ellenzi. Ha van ilyen két jelölt esetében - azt sehová sem lehet betudni. Az érvénytelen szavazat - szintén két jelölt esetében - az előbbivel egyező módon mit sem számít. Annyira relatív a jog által megkívánt többség, hogy a véltlenül vagy tudatosan sikertelen, illetve a „szabotáló voks” nem játszik, bármennyire is ebben bízunk egyik vagy másik csoport.

Ellenben az érvénytelen, ill. az érvényesen nemleges voksnak lehet súlya, ha a harmadik körben csupán egy jelölt indul (mert pl. az ellentábor nem akarja megveretni az ő kiszemeltjét). 2000-ben Mádl Ferenc úr harmadik fordulós, egyedüli jelöltként nyert. Egyetemisták kérdezték: hogy lehetett egyedüli jelölt a harmadik fordulóban, amikor az alkotmány 29/B § (4) bekezdése a harmadszori szavazáshoz kimondja: „Ez alkalommal csak arra a két jelöltre lehet szavazni, akik a második szavazás alkalmával a legtöbb szavazatot kapták.” Kérdés: alkotmányosan minden rendben volt, ha csupán egy jelölt szállt ringbe? És ha az egyedüli jelölt nem kap 60 % felett, mint történt? Jó-e itt az alkotmány, elég lesz-e az értelmezés? Nos, erre ma csakugyan nincsen biztos válasz. Az alkotmány módosítása szükséges. Az alkotmány eufemisztikusan ennyit mond: megválasztott köztársasági elnök az, aki ...a szavazatok többségét elnyerte. Mihez képest állapítható meg e többség? Hová számít az érvénytelen és az érvényes nem szavazat? Véleményem szerint ez esetben azt kell kiszámolni: mennyi voks érkezett az egy jelölt mellett, és mennyi szavazat – érvényes avagy érvénytelen – nem támogatta őt. Ha eggyel több a pro, mint a kontra: van nyertes, ha nem: megáll az ész! Erre nézve kell biztosan elfogulatlan, pártsemleges értelmezés, ha más nem, hát az, hogy a T. Házban megállítják az órát, s e harmadik napon addig voksolnak nagy titokban, amíg felszáll a füst (nota bene: még sokan dohányoznak). Később alkotmány-kiegészítés ad megnyugtató módot.

Nem tartanék attól, hogy ideiglenes köztársasági elnök regnál 2005. nyarától. Az MDF „helyettesítési” felvetése mégis alkotmánybéli, szövegezési hibára utal. Az alaptörvény csakugyan két esetkörhöz köti a ház-elnök államfői „beugrását”: átmeneti akadályoztatás és a megbízás idő előtti megszűnése. Pont ezekre most nemigen kell számítani. Az AB ilyesfajta dilemmával már találkozott, a megoldás viszonylag széles tartományát adta értelmezésül, jelezve pl., hogy itthon alkotmányosan köztársasági alelnök nincsen rendszeresítve. Ha kell, az Országgyűlés mindenkori elnöke lát el korlátozott államfői jogköröket – a köztársasági elnök hivatalba lépéséig.

Pezseg az alkotmányjog, mégis elegendő alkotmánybíró. Listák mennek kézzől-kézre bizalmi emberekről. Nem lehetne a kiszemelteknek, a jelölteknek, egy kellemes versenyvizsgát meghirdetni: ki-ki névvel, címmel, házszámmal írja csak meg, hogyan oldaná meg ezt a szorgalmi feladatot. A rendszerváltás hajnalán még volt szakmai kurázsi.